

JAARRAPPORTAGE TASKFORCE VERLICHTING 2010

Sinds de presentatie van het rapport van de Taskforce Verlichting "Groen licht voor energiebesparing" (juni 2008) wordt door de verschillende partijen uit de Taskforce Verlichting hard gewerkt aan het stimuleren en vermarkten van energiezuinige verlichting in Nederland. Met als doel: energiezuinige verlichting de standaard te laten worden in Nederland.

In haar streven naar energiezuinige verlichting is de Taskforce Verlichting in belangrijke mate geholpen door de Europese Commissie, die – op basis van de Richtlijn Ecodesign – in 2009 twee verordeningen heeft vastgesteld met efficiëntie-eisen op gebied van verlichting. Een derde verordening is in voorbereiding. In de verordeningen zijn ook kwaliteitseisen opgenomen ten aanzien van verlichting en netvervuiling. Voor ledverlichting van minder dan 25 Watt ontbreken deze kwaliteitseisen thans nog. De Taskforce Verlichting heeft het ministerie van VROM geadviseerd om zich in Europees verband sterk te maken voor vergelijkbare eisen voor ledverlichting.

Op gebied van huishoudelijk verlichting is door de leveranciers van verlichting (verenigd in de Nederlandse Licht Associatie NLA), de retailers en de overheid gewerkt aan een nieuwe informatie- en voorlichtingscampagne voor consumenten, als vervolg op de campagne uit 2009. De campagne is eind oktober van start gegaan en wijst de consumenten in de winkels, in reclamefolders en op websites op energiezuinige alternatieven voor de vertrouwde gloeilamp. Sinds de start van de Taskforce Verlichting is het gemiddelde aantal energiezuinige lampen in een huishouden inmiddels gestegen van 4 naar 10, ofwel 25% van het totaal aantal lampen (Home-onderzoek 2010, Agentschap NL). Kapotte gloeilampen worden inmiddels voor 80% vervangen door spaar- en ledlampen (Milieucentraal, 2010).

Ten aanzien van de niet-woninggebonden gebouwen (de utiliteitsbouw) wordt gewerkt aan zowel het stimuleren van de vraag als het aanbod van energiezuinige alternatieven. Gebouwbeheerders en facilitair managers worden geïnformeerd over de mogelijkheden van en ervaringen met energiezuinige verlichting. Daarbij is gebruik gemaakt van onder meer tijdschriften, beurzen, congressen en websites. Er zijn pilots gestart waarbij facilitair managers op hun beurt gefaciliteerd worden bij de overstap naar energiezuinige verlichting. Samen met UNETO-VNI is een pilot uitgevoerd waarbij installateurs gestimuleerd werden om energiezuinige alternatieven te adviseren en te installeren en zo de markt voor duurzame verlichting op gang te brengen. Verder zijn er onderzoeken verricht naar de invloed van energiezuinige verlichting op het gebouwlabel (conclusie: gemiddeld één labelstap) en de huidige stand der techniek van led.

Aan het ministerie van Infrastructuur en Milieu is gevraagd energiezuinige verlichting te verplichten voor alle utiliteitsgebouwen. Gezien de geringe terugverdientijd van verlichting lijkt dit niet onredelijk. Ongeveer 240 gemeenten en provincies (500 toezichthouders) zijn via 30 instructiebijeenkomsten geïnformeerd over de wijze waarop energiezuinige alternatieven via de huidige Wet Milieubeheer bij een deel van de bedrijven af te dwingen zijn. Verschillende bevoegde gezagen zijn op basis daarvan gestart met handhavingsacties op gebied van verlichting. De lokale overheden zijn door de Taskforce Verlichting ook opgeroepen om energiezuinige verlichting te installeren in hun eigen gebouwen.

Op het gebied van de openbare verlichting richt de aandacht zich primair op de lokale overheden. Gemeenten en provincies worden uitgedaagd om hun eigen openbare verlichting te verduurzamen. Alle provincies en meer dan 350 gemeenten (85% van de gemeenten) zijn daar inmiddels mee aan de slag gegaan (onderzoek Agentschap NL, nov. 2010). Er zijn door de Taskforce Verlichting awards uitgereikt aan de gemeenten Groningen en Heerveen en de provincie Gelderland, vanwege hun ambities en activiteiten

op gebied van energiebesparing. Deze en andere voorbeelden uit de gemeentelijke en provinciale praktijk zijn beschreven in factsheets. Ambitieuze provincies en gemeenten kunnen zich laten certificeren als koploper. Verder wordt gewerkt aan het oplossen van een aantal knelpunten, waar gemeenten en provincies tegenaan lopen. Zo past de Nederlandse Stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV) inmiddels de richtlijnen op gebied van openbare verlichting aan, waardoor deze minder belemmerend werken voor energiebesparing. De Taskforce Verlichting heeft de Bank Nederlandse Gemeenten gestimuleerd om een speciale financieringsmogelijkheid voor energiebesparende investeringen te creëren. Met de gezamenlijke netbeheerders wordt gesproken over het wegnemen van knelpunten op gebied van dimmen en het berekenen van het elektriciteitsverbruik. Ook is er een labelsysteem ontwikkeld, waarmee de energie-efficiëntie van zowel verlichtingssystemen als de gehele openbare verlichting in een gemeente uitgedrukt kan worden.

Meer informatie over alle uitgevoerde activiteiten van de Taskforce Verlichting is in de voortgangstabel te lezen, die in bijlage 1 is opgenomen.

BIJLAGE: VOORTGANGSTABEL TASKFORCE VERLICHTING

31.12.2010 (grijs = afgerond)

ALGEMEEN					
Nr.	Titel	Activiteiten	Trekker	Planning	Voortgang uitvoering
A1	Europese regelgeving	<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid bij totstandkoming en vaststelling Europese regels.	VROM/AgNL	2008	<ul style="list-style-type: none"> Twee verordeningen op gebied van verlichting in maart 2009 vastgesteld op basis van Richtlijn Eco-design. Een derde verordening op gebied van huishoudelijke verlichting is in voorbereiding. Er is een overzicht opgesteld van activiteiten die de EU en andere Europese landen verder verrichten om energiezuinige verlichting te stimuleren. Er is in 2010 in de EU een vrijwillig Quality Charter voor led opgesteld.
A2	Prijsprikkels	<ul style="list-style-type: none"> Beïnvloeding EU inzake vaststelling importheffing	EZ/VROM		Voltooid: de Europese importheffing op spaarlampen is op 18/10/08 afgeschaft.
		<ul style="list-style-type: none"> Opstellen van voorstel(len) inzake verlaging BTW voor energiezuinige lampen en/of instellen van een heffing op gloeilampen, in overleg met Financiën	VROM	2008/2009	Er zijn onderzoeken uitgevoerd naar de productgroepen die in aanmerking komen voor een verlaagd BTW-tarief. Naar aanleiding daarvan is er op Europees niveau voor gekozen om de BTW verlaging specifiek te richten op diensten. In Nederland zal er BTW-verlaging

					worden verstrekt voor renovatie in de gebouwde omgeving. Energiezuinige lampen komen daarmee niet in aanmerking voor BTW-verlaging.
A3	Stop verkoop gloeilampen	<ul style="list-style-type: none"> • In samenhang met actie H1: afspraken maken tussen RND en rijksoverheid • Idem: afspraken tussen RND en detailhandelbedrijven • Stop verkoop gloeilampen van 60 Watt en hoger • Stop verkoop gloeilampen 	VROM/RND RND	2008/2009 2008/2009 2009-2011 2012/2013	Is bereikt door vastgestelde EU-verordeningen.
A4	Uitfasering gloeilampen	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken maken met producenten/leveranciers over stopzetten levering van gloeilampen aan Nederlandse markt • Stop levering gloeilampen van 60 Watt en hoger • Stop levering gloeilampen 	VROM/NLA	2008/2009 2009-2012 2012/2013	Is bereikt door vastgestelde EU-verordeningen.
A5	Pilots en experimenten	<p>Uitvoering pilots en experimenten, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pilots toepassing led-armaturen in de openbare verlichting • Pilots handhaving verlichtingsmaatregelen op grond van de Wet Milieubeheer • Pilots toepassing led als vervanger van TL 	Allen	2008/2009	Pilots led in OVL uitgevoerd. Conclusie: led is goed toepasbaar in OVL mits lichtontwerp wordt aangepast. Pilots handhaving Wet Milieubeheer uitgevoerd. Op grond daarvan cursus voor handhavers ontwikkeld. Pilots toepassing led als vervanger TL afgerond. Conclusie: hoogfrequente TL is even energiezuinig, goedkoper en heeft geen kinderziektes.
A6	Onderzoeken milieubelasting	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering onderzoek milieubelasting openbare 	VROM	2009	Afgerond met de rapporten "Leds

		verlichting <ul style="list-style-type: none"> • Opdracht geven tot onderzoek naar milieubelasting huishoudelijke verlichting en bouw • Uitvoering onderzoek milieubelasting typen verlichting huishoudelijk en bouw 	VROM	2009	of conventionele openbare verlichting (RIVM, 2009) en "Milieu-impact van lampen" (SenterNovem, 2009). Zie www.taskforceverlichting.nl .
			VROM	2009/2010	
A7	Ambassadeursnetwerk (vervolg Taskforce Verlichting)	<ul style="list-style-type: none"> • Instellen netwerk • Zonodig nieuwe mensen aantrekken voor netwerk 	VROM	2009	Voltooid.
	HUISHOUDELIJKE VERLICHTING				
H1	Marketingstrategie	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen strategie en campagne, in samenhang met actie H2, gericht op het stimuleren van energiezuinige verlichting, waarin aangegeven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat gaan de individuele retailers doen? ○ Wat gaat de RND doen? • Betrekken van retailers bij de opzet • Uitvoering van activiteiten 	RND/VROM/AgNL	2009/2010	De publiekcampagne "Zuinig licht; heldere keuze" is in het najaar van 2009 uitgevoerd door de rijksoverheid, in samenwerking met retailers. In het najaar van 2010 is er een vervolg aan deze campagne gegeven, waarbij de producenten en retailers meer het voortouw hebben genomen. Tevens is de campagne ondersteund door het WNF. De impact van de campagne is nog niet bekend.
H2	Publiekscampagne	<ul style="list-style-type: none"> • In afstemming op acties H1 en H3 en in samenwerking met RND, UNETO-VNI en MilieuCentraal (of Postbus 51) opzetten van publiekscampagne, gericht op "het verleiden van de consument". Daarbij valt te denken aan: <ul style="list-style-type: none"> ○ Een intensieve mediacampagne (agendering van het onderwerp; ook voor bouw); ○ Deelname aan VROM-campagne 'Nederland 		2009/2010	Zie H1. Verder: haalbaarheidsonderzoek naar vrijwillig kwaliteitslabel ledlampen uitgevoerd. Conclusie: kwaliteit van ledlampen gegarandeerd bij handhaving EU-verordeningen.

		<p>gaat voor een beter klimaat';</p> <ul style="list-style-type: none"> o Het verstrekken van objectieve informatie over energiezuinige verlichting. o Het uitvoeren van deze publiciteitscampagne. 			
H3	Informereren installatiebranche	<ul style="list-style-type: none"> • Het in samenhang met acties H1 en H2 informeren van installatiebedrijven over de mogelijkheden van energiezuinige verlichting. <ul style="list-style-type: none"> o Het opstellen van een activiteitenplan o Het uitvoeren van het activiteitenplan 	UNETO-VNI	2009/2010	Via UNETO-VNI zijn de speciaalzaken bij de publiciteitscampagne (zie H1) betrokken. Voor haar leden organiseert UNETO-VNI – o.a. via het Platform Verlichting - regionale bijeenkomsten en cursussen op gebied van (energiezuinige) verlichting.
H4	Meer met Minder	<ul style="list-style-type: none"> • Maken van afspraken met de projectorganisatie Meer met Minder (MmM) over de wijze waarop in het kader van MmM ca. 500.000 huishoudens en utiliteitsgebouwen ook een verlichtingsadvies krijgen. • Faciliteren van de projectorganisatie MmM (met b.v. algemene verlichtingsinformatie) • Aanbieden van verlichtingsadviezen aan huishoudens en utiliteitsgebouwen 	VROM VROM MmM	2008/2009 2008/2009 2009/2011	Met Meer met Minder zijn afspraken gemaakt over het geven van een verlichtingsadvies.
H5	Verbeteren infovoorziening	<ul style="list-style-type: none"> • Aangeven energieverbruiksprijs op verpakkingen van verlichting • Maken van afspraken en ontwikkelen van een gemeenschappelijk systeem inzake vermelding lichtsterkte • Herziening labelaanduiding: vaststelling Europese regels 	NLA EZ	2009 2009 2009	<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van de Richtlijn Ecodesign zijn vanaf september 2010 eisen gesteld aan de kwaliteitsinformatie op de verpakking van verlichting. Vooruitlopend hierop is een inkoophandleiding voor retailers opgesteld. • Herziening EU labelaanduiding: wordt in 2011 vastgesteld.

H6	Stimulering armaturen	<ul style="list-style-type: none"> Activiteiten gericht op stimulering armaturen die enkel geschikt zijn voor zuinige lampen, zoals: <ul style="list-style-type: none"> Het uitschrijven van een prijsvraag. 	NSVV/NLA	2009	De NSVV organiseert de verkiezing van de Light Award, specifiek voor energiezuinige armaturen.
H7	Verlichtingszuinige nieuwbouw	<ul style="list-style-type: none"> Afspraken met bouwpartijen over energiezuinige (of klimaatneutrale) verlichting bij nieuwbouw en renovatie in kader van Lente-akkoord In (enkele) experimenteergebieden kijken naar de mogelijkheden van klimaatneutrale verlichting bij nieuwbouw of renovatie, door het toepassen van optimale daglichttoetreding en innovatieve verlichtingsconcepten 	BZK BZK	2008/2009 2009/2010	Het ministerie van BZK (voorheen VROM/WWI) is gevraagd om in het kader van het "Lente-akkoord" – waarin met bouwpartijen afspraken zijn gemaakt over energiezuinige nieuwbouw – ook afspraken te maken over energiezuinige verlichting. Hieraan is geen uitvoering gegeven.
H8	Aanpassing EPN/EPBD	<ul style="list-style-type: none"> Herziening EPN: onderzoek mogelijkheid van opname verlichting voor huishoudens in nieuwe norm Energielabel gebouwen: onderzoek mogelijkheid van opname verlichting voor huishoudens 	BZK BZK	2009/2010 2009/2010	Het ministerie van BZK (voorheen VROM/WWI) is geadviseerd om de methodiek van de Energie Prestatie Norm en de energielabelling zodanig te wijzigen, dat energiezuinige verlichting meer gestimuleerd wordt. Hieraan is geen uitvoering gegeven.
H9	Inzameling spaarlampen	<ul style="list-style-type: none"> Opzetten en uitvoeren van een adequaat inzamelsysteem voor gebruikte spaarlampen Geven van voorlichting hierover (als onderdeel van H1, H2 en H3) 	RND RND, VROM, UNETO-VNI	2008 2008	Lightrec beheert het inzamelsysteem en verzorgt voorlichting.
UTILITEITSBOUW					
Nr.	Titel	Activiteiten	Trekker	Planning	Voortgang uitvoering
U1	Wettelijke verplichting	Wijziging wetgeving, waardoor energiezuinige verlichting voor alle utiliteitsgebouwen verplicht wordt.	VROM	2009/2010	<ul style="list-style-type: none"> Het ministerie van VROM is geadviseerd om via een aanpassing van de Wet

					<p>Milieubeheer voor alle utiliteitsgebouwen energiezuinige verlichting verplicht te stellen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de NSVV vindt onderzoek plaats naar een geschikt criterium voor maximale verlichtingseisen. <p>De NLA maakt zich sterk voor een vergelijkbaar initiatief (Lighting System Legislation).</p>
U2	Afspraken handhaving	<ul style="list-style-type: none"> • Maken van afspraken over handhavingsacties van gemeenten en provincies m.b.t. energiezuinige verlichting in utiliteitsgebouwen • Uitvoeren van handhavingsacties in een aantal pilots • Uitvoeren van handhavingsacties op bredere schaal 	<p>VROM/VNG/IP O</p> <p>AgNL</p> <p>VNG/IPO/AgNL</p>	<p>2009</p> <p>2009</p> <p>2010/2011</p>	<p>In 2009 is een pilot gestart met ca. 40 gemeenten, om hen te ondersteunen bij de handhaving op basis van de Wet Milieubeheer. In 2010 hebben 240 gemeenten en provincies (d.w.z.: 500 toezichthouders) een training van een dag gehad over de wijze waarop zij handhavend kunnen optreden t.a.v. verlichting.</p>
U3	Ondersteuning gemeenten en provincies	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteren van gemeenten en provincies bij uitvoering van handhavingsacties energiezuinige verlichting utiliteitsgebouwen, d.m.v.: <ul style="list-style-type: none"> ○ Informatieverstrekking (informatiebladen, workshops, enz.) ○ Uitwisseling van kennis en informatie tussen deelnemende gemeenten en provincies ○ Verspreiden van informatie uit de pilots ○ Ontwikkeling van hulpmiddelen e.d. naar behoefte en op basis van ervaringen pilots 	AgNL/Infomil	2009/2010	<p>Als onderdeel van het project Handhaving (U2) zijn faciliterende producten ontwikkeld, zoals informatiebladen, een instructiefilm en een instructietraining. In 2010 hebben ca. 240 bevoegde gezagen (500 toezichthouders) een training van een dag gevolgd over de wijze waarop zij handhavend kunnen optreden.</p>
U4	Informatie- en voorlichtingscampagne	<ul style="list-style-type: none"> • Informeren van eigenaren en gebruikers van utiliteitsgebouwen over mogelijkheden energiezuinige verlichting 	AgNL	2009/2010	<p>Door Agentschap NL zijn tal van kennisproducten ontwikkeld (zoals brochures, filmpjes, een</p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Kennis met betrekking tot verlichting utiliteitsbouw bundelen en ontsluiten • Kennishiaten invullen • Hulpmiddelen ontwikkelen, zowel voor vraagzijde, aanbodzijde als installateurs • Opdoen van praktijkervaringen • Verspreiden van kennis uit praktijk 			verlichtingsscan) waarin aandacht gevraagd wordt voor de mogelijkheden om energiebesparende verlichting toe te passen. Samen met andere organisaties worden deze producten onder de aandacht van facilitair managers, gebouwbeheerders, adviseurs en installateurs gebracht. Er zijn pilots gestart met facilitair managers en installateurs, waarbij deze hulpmiddelen onder meer gebruikt en getest zijn.
U5	Ontzorgen eigenaren/gebruikers	<ul style="list-style-type: none"> • In beeld brengen van mogelijkheden leaseconstructies • Onder de aandacht brengen van leaseconstructies bij gebruikers bouw (als onderdeel van U4) 	AgNL	2009/2010	Komt terug in brochures en op website www.senternovem.nl/schoonlicht (zie U4).
U6	Ontwikkeling financieringsmogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • In beeld brengen van mogelijkheden financieringsconstructies • Zonodig afspraken maken met banken e.d. over nieuw te ontwikkelen financieringsconstructies • Onder de aandacht brengen van financieringsconstructies bij eigenaren en gebruikers bouw (als onderdeel van U4) 	AgNL	2009/2010	Komt terug in brochures en op website www.senternovem.nl/schoonlicht (zie U4).
U7	Duurzaam inkopen	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststelling criteria duurzaam inkopen voor verlichting bouw 	VROM/AgNL	2008	Criteria vastgesteld.
U8	Maatwerkadvisering energiecificaten	<ul style="list-style-type: none"> • Informeren van opstellers energiecificaten over mogelijkheden verlichting: <ul style="list-style-type: none"> ○ In beeld brengen van invloed van verlichting op energiecificering ○ Informatie verspreiden onder bedrijven die energiecificaten opstellen 	AgNL	2009/2010	Via de kennisproducten van Agentschap NL (U4) zijn ook de opstellers van energieprestatieadviezen en energielabels geïnformeerd over de mogelijkheden van energiezuinige verlichting. Een

					beknopt onderzoek heeft aangetoond dat door het verbeteren van de verlichting in utiliteitsgebouwen in de meeste gevallen het energielabel van het gebouw met één labelstap verbeterd, soms zelfs twee. In samenwerking met ISSO en andere organisaties is de publicatie ISSO 90 'Energie-efficiënte verlichting in en rondom gebouwen' samengesteld.
--	--	--	--	--	---

OPENBARE VERLICHTING					
Nr.	Titel	Activiteiten	Trekker	Planning	Voortgang uitvoering
OV1	Koplopersaanpak	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maken van afspraken over aanpak (wie doet wat wanneer) 2. Betrekken van gemeenten bij koplopersaanpak 3. Betrekken van provincies bij koplopersaanpak 4. Uitvoeren scan en maatregelen en opstellen plan van aanpak 5. Tussentijdse evaluatie koplopersaanpak 6. Verspreiden van informatie en leerervaringen over koplopersaanpak 7. Betrekken van extra gemeenten bij koplopersaanpak 8. Betrekken van extra provincies bij koplopersaanpak 	VROM/VNG/IPO/AgNL VNG IPO Gemeenten, provincies VROM/AgNL VNG/IPO/SN VNG IPO	2008 2008 2008 - 2011 2009 2009/2010 2009/2010 2009/2010	Eind 2010 hadden bijna 200 (45%) gemeenten en alle provincies een plan van aanpak energiebesparing opgesteld . Meer dan 150 gemeenten zijn bezig met het opstellen van een plan van aanpak. Dat betekent dat 85% van de gemeenten en alle provincies werk maken van energiebesparing in de openbare verlichting. Gemeenten verwachten de komende 3 jaar gemiddeld 15% energie te besparen; provincies 20%.
OV2	Voorfinanciering	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeken van mogelijkheden 	VROM/FEZ	2008/200	Door het toenmalige ministerie

		<p>voorfinanciering maatregelen gemeenten en provincies</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overleg over mogelijkheden met ministeries van Financiën en Binnenlandse Zaken (BZK) 		9	<p>van VROM is de voorfinanciering van energiezuinige openbare verlichting voorgesteld in kader van maatregelen bestrijding kredietcrisis. Dit voorstel is niet gehonoreerd.</p> <p>Overleg met de BNG heeft er toe geleid dat deze bank een speciale financieringsmogelijkheid voor investeringen in de openbare verlichting ontwikkeld heeft. Diverse bedrijven (als Philips) hebben leaseconstructies ontwikkeld.</p>
OV3	Uitfasering hogedruk-kwik	<ul style="list-style-type: none"> • In samenhang met OV1: communiceren van afspraken over vervanging hogedruk-kwiklampen • Gemeenten en provincies informeren over de (technische) mogelijkheden van vervanging • Zo mogelijk: opname van uitfasering in EU-normen (actie A1) 	<p>VNG/IPO</p> <p>Philips/NLA</p> <p>VROM</p>	<p>2009</p> <p>2009</p> <p>2009</p>	<p>Op basis van de vastgestelde EU-verordening komt er een Europees verbod op het op de markt brengen van hogedruk-kwiklampen per maart 2010. Namens de Projectgroep Openbare Verlichting is er een brief opgesteld voor particuliere eigenaren van hogedruk-kwiklampen, om deze te stimuleren deze verlichting te vervangen.</p>
OV4	Ondersteunen gemeenten en provincies	<ul style="list-style-type: none"> • Faciliteren van gemeenten en provincies bij koplopersaanpak, door middel van: <ul style="list-style-type: none"> ○ Informatieverstrekking ○ Organiseren van kennisuitwisseling ○ Ontwikkeling van hulpmiddelen, ondermeer n.a.v. behoeften gemeenten/provincies • Hierbij gebruik maken van bestaande ervaringen en ontwikkelde kennis 	AgNL	2008/2011	<p>Ter facilitering van gemeenten en provincies is in 2009 de website www.senternovem.nl/openbareverlichting gelanceerd. Ook wordt er een nieuwsbrief uitgegeven voor gemeenten en provincies. Verder zijn er factsheets en brochures gemaakt en bijeenkomsten gehouden. Er zijn kentallen ontwikkeld en er is</p>

					een labelsystematiek ontwikkeld voor verlichtingsarmaturen en voor gemeenten en provincies als geheel.
OV5	Ontwikkeling cursus- en opleidingsmogelijkheden voor gemeenten en provincies	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met VNG en IPO instellen van een Werkgroep Opleidingen • Inventariseren bestaande cursusaanbod en cursusbehoeften gemeenten en provincies • Ontwikkeling gewenste cursussen en opleidingen • Maken van afspraken met (potentiële) aanbieders over aanbod cursussen • Informeren van gemeenten en provincies over opleidingen (in kader van OV4) 	NSVV	2009/2010/2011	Er is een overzicht opgesteld van cursussen op gebied van openbare verlichting en op de website van de NSVV geplaatst. Deze cursussen worden door de NSVV getoetst aan kwaliteitseisen.
OV6	Aanpassing NPR 13201-1; afspraken over status en wijze van vaststelling	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren van knelpunten (consultatie van zowel technisch deskundigen als bestuurders, burgers en maatschappelijke organisaties) • Vaststellen van verbeterpunten • Uitwerken van verbeterpunten in een aangepaste NPR • Afspraken over status en vaststelling NPR 13201, inclusief onderzoek mesopisch zien 	NSVV	2009/2010/2011	De richtlijn wordt aangepast, waardoor deze meer mogelijkheden geeft voor energiebesparing (o.a. op gebied van dimmen en led). De aanpassing is voorjaar 2011 gereed. De publicatie beleidafwegingen is in 2010 reeds gereed gekomen. Tevens wordt er gewerkt aan een standaardisatie van de richtlijn in Europees verband. In 2010 is een onderzoek naar mesopisch zien afgerond.
OV7	Opstellen labelindeling energieverbruik	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen niveau van labelling • Bepalen van energieverbruik van installaties in verschillende situaties • Vaststellen werkbare energielabels, rekening houdende met toekomstige ontwikkelingen, o.a. in EU-verband • Bepalen methoden en rekeninstrument voor benchmarking 	NSVV	2008/2009/2010	Er is een labelsystematiek ontwikkeld voor armaturen en voor gemeenten en provincies (als geheel).

OV8	Afspraken distributiebedrijven/ netbeheerders	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseren van knelpunten • Afspraken met distributiebedrijven over prijsvermindering na treffen van energiezuinige maatregelen bij ongemeterde netten • Afspraken met netbeheerders over toepassen mogelijkheden dynamisch dimmen 	VNG/IPO VNG/IPO VNG/IPO	2010/2011	Vanuit de projectgroep OVL vindt overleg plaats met de koepel van netbeheerders, met als doel om landelijke afspraken te maken over knelpunten op gebied van dimmen en financiering.
OV9	Ondersteuning NSVV als kennisinstituut	<ul style="list-style-type: none"> • NSVV betrekken bij uitwerking Taskforce 	SN	2008/2009	Is gebeurd (zie acties OV5, OV6, OV7 en OV11).
OV10	Inkoopcriteria o.v.l.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen inkoopcriteria 	VROM/SN	2009	Afgerond.
OV11	Donkertebeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen donkertebeleid 	NSVV (Commissie Lichthinder)/ VROM//IPO	2009/2010	Door de gezamenlijke provincies is – met ondersteuning van het ministerie van VROM – een handleiding voor provinciaal donkertebeleid opgesteld. Ook in de nieuwe NPR 13201 wordt aandacht geschonken aan donkertebeleid.